

Kirjandi riigieksami vaatleja pisikesed rõõmud ja mured

Laupäeval kirjutas 15 000 inimest üle Eesti kirjandit, üks neist prantsuse keeles

Anneli Ammas

annely@epl.ee

Kas te teate, et riigieksami välisvaatleja esimene ülesanne on vaadata, et eksamiruumis oleks käärid? Muidu ei saa tähtsaid ümbrikke teemade, ülesannete ja eksamivihikutega avada ning eksam jääks ära. Tallinna tehnikaulikooli 10. korpuse auditooriumis nr 305 olid laual koguni kahed käärid.

Aga alustame algusest.

Kui me ühtedena viiesajast välisvaatlejast kell 9.15 eksamimajja jõudsime, oli eksamikeskuse auto eksamimaterjali suurte turvaümbrikega juba ukse ees.

Magus uni

Veerand tundi enne eksamit lõikab üks vaatleja lahti kaks suurt ümbrikku. Eksamiruumi uksele on summ noori inimesi, kelle nägusid passipildi järgi kontrollime. Kaasas võib olla vaid sinine või must pastapliiats ning joogipudel ja midagi süüa.

Üle läve kiikab noormees koos pojaga ruumi, kuhu poisi ema end istuma sätib. "Algul ta ei julgenud meile öeldagi, et läheb eksamitele," ütleb kinnisvaraga tegelev Tõnis. Tema naine Stina tahab kunstilülikoolis end täiendada.

Kell 10 võtan käärid, veendun, et ümbrik on enne avamata, ja lõikan. On päris tähtis hetk – selles ruumis näen esimesena teemasid, mida seni teadis vaid kaks inimest Eestis. Avatud ümbrik on täis väikesi pabereid kümne teemaga. Esimest korda riigikirjandi ajaloos saab igaüks endale lauale teemapaberi ning tahvlile neid ei kirjutata.

Kell 10.06 on kõik eksamiks valmis ja 70 näoilmet näitavad pingsat mõtlemist. Viimasel minutil saabu-

nud noormees esimeses pingis naerab, kui teemasid loeb, ja vajub mõttepoosi, silmad kinni. Umbes paarikümne minuti pärast paneb pea lauale ja pole kahtlust, et tegelikult ta magab.

Kell 11 tõuseb esimene neiu ja soovib tualetis käia. Järgmise kahe tunni jooksul pole vaatlejail mahti muud teha, kui konvoeerida eksaminande WC-sse ja tagasi.

Kolleeg üritab noormeest esimeses pingis äratada, katsub isegi pulssi, aga noormees ei reageeri. Kõne eksamikeskuse direktorile Enn Männile, kes soovitab kutsuda kiirabi, kui noormees lähima tunni jooksul ei ärka.

Poole tunni pärast noormees virgub, haarab pastapliiatsi ja hakkab kiiresti mustandi rohelisele paberile kirjutama. Otsustab siis ümber ja jätkab puhtandivihikusse.

Tema eksamipaberit kontrollides selgub, et ta ei pea üldse siin kirjutama, vaid Mustamäel. Mõne aja pärast ta tunnistab, et ega midagi välja tule, ning lahkub. Oli eelmisel öhtul sõpradega kokku saanud, aga lubab, et tuleval aastal võtab asja tõsisemalt. Samal ajal, veidi enne kella 12 annab esimene noormees kirjandi üle.

Näpud krampi

"Ei tea, kas kirjutaja teemast mööda," arutleb üks noormees, kui esimesele korrusele tualetti jalutame. Ta on valinud teema "Inimene 20. sajandi piirsituatsioonides", aga kirjutanud selle all oma pere lugu. Üks neiu kurdab, et inspiratsiooni pole ning tavaliselt nii lihtne kirjutamine läheb täna vaevaliselt.

Eksamikomisjoni esimees Mare Räis räägib, et öhtukoolidest on palju neid, kes kiiresti midagi paberile panevad ja paari tunniga lõpetat-

Tuhanded noored tegid laupäeval tänavust esimest riigieksamit – kirjutasid kirjandit. Kümne teema seast endale meeleepäraseima ja loodetavasti parima hinde toova väljavalimine nõudis nii mõneltki koolilõpetajalt tõelist peamurdmist.

PRIIT SIMSON

vad – mõne punkti ikka saab ja siis ka lõputunnistuse. Siin on ka inimesi, kes vajavad kõrgeid palle, et konkureerida kõrgkoolidesse ja nemad kasutavad enamiku aja.

"Ja nüüd kõige tähtsam asi – kood," ütleb eksamikomisjoni esimees ja näitab töö lõpetanutele näpuga õiget kohta. Suurest mõtlemisest väsinud eksaminandid jäävad lõpuks nõutult korraldajate laua juurde seisma. "Nüüd ongi kõik," naeratab komisjoni esimees.

Viimasena, mõni minut pärast ametlikku lõppu, annab kirjandi Mare, kes kirjutas Tammsaarest. Nii mus-

tand kui ka puhtand on tal tihedalt täis kirjutatud. Raputab käsi ja ütleb, et need hakkasid vahepeal suisa krampi tõmbama. Kes siis tänapäeval käsitsi kirjutab!

Kirjandite õigesse hunnikusse jagamine on kõige vastutusrikkam töö. Ühes ümbrikus on kõige rohkem kümme tööd ning kaks hindajalehte. Nimedega lehed lähevad teise ümbrikusse.

Veerand tunniga kirjutame lõpuprotokollid ning suleme kaks suurt plastikaatkotti turvakleebisega. Kas ikka kõik sai õigesti – sellest sõltub ju 70 noore inimese saatus? Küllap sai!

Lõpukirjandi teemad

1. Ajad muutuvad - inimloomus jääb samaks (eesti kirjanduse põhjal)
2. Eestlase põikpäisus ja isekus (vabalt valitud eesti kirjaniku loomingu põhjal)
3. Inimene 20. sajandi piirsituatsioonides (kirjanduse põhjal)
4. "Mõistus on väärtus ainult armastuse teenistuses" (Antoine de Saint-Exupéry)
5. Kunstis on sügavam kurbus ja ülevam rõõm
6. Saastatud keskkond on saastatud mõtlemise viili
7. Mis on sõdade sõnum?
8. Mõtelda oma peaga, see tähendab riskida
9. Tolerantsus enda ja teiste suhtes
10. Illus õun, uss sees

